

UNA CURIOSITAT AMERICANA

MOLTES vegades, els meus amics m'han preguntat la procedència de la gran figura que tinc en el rebedor de casa meua. He hagut de perdonar sempre aquesta curiositat perquè es tracta d'una cosa singular. Però fins ara no em decideixo a donar detalls, tenint per seguit que el temps transcorregut m'estalviarà complicacions.

Fou així: un dia va venir a veure'm un senyor de Colòmbia a qui jo no coneixia. Ell mateix va prendre la iniciativa:

—Vinc de part d'un amic vostre que viu a Santa Rosa. Jo he hagut de fer una visita de negoci a aquest país i el vostre amic em va preguntar que us vingués a dir que ell, la seva senyora i les nenes es troben en bon estat de salut.

El vaig fer entrar, oferint-li seient. Era una persona molt polida, d'una correcció que portava com un pes; els seus vestits denotaven una preocupació a favor de l'elegància i s'assegué sense fer-se ni una sola arruga.

—Estareu molts dies en aquesta ciutat?

—No. Me'n vaig demà de bon matí, amb l'avió de les sis.

Era tímid. Per tal d'ajudar-lo a lligar conversa, el vaig convidar a beure i el licor el desconngí. Començà a explicar-me coses d'una dama coneguda seva, víctima d'un mal matrimoni que, segons ell, mereixia el pietós interès de tothom. En el curs del seu parlament, em digué que la senyora estava casada amb un militar i, de sobte, com si aquesta circumstància l'hagués allunyat del tema central per una associació d'idees, em preguntà:

—A propòsit: em podrieu dir si em serà possible trobar aquí municions del calibre 6'35?

Jo no tenia ganes de mostrar sorpresa davant d'un foraster, i li vaig dir que sí, que segurament en trobaria. I perquè veies que no em deixava impressionar li vaig preguntar si usava armes de foc.

—Sí —digué—. Per una precaució de tipus purament personal. Tinc una pistola automàtica que és una joia.

I es tragué de l'infern de l'americana una ar-

ma de fantasia, niquelada i amb aplicacions de nacre.

A mi les armes m'han agradat sempre, però les d'aquest model no les puc sofrir. Amb tot, per cortesia, vaig demanar-li que me la deixés veure.

Va allargar-me-la i la vaig agafar fent pinça amb els dits. Era una pistola repugnant, que molestava, com un objecte d'art per a decorar pianos.

La tenia en el palmell de la mà, cercant paraules per a dir que m'agradava, quan la pistola, gairebé sense tocar-la, es va desaparar.

—Dispenseu —vaig dir.

El senyor va fer un ep feble i es portà les mans a l'estómac.

—Que us ha tocat?

—De ple!

Vaig dir-li que no s'espantés, que no seria res, i jo mateix el vaig ajeure en un sofà. Tenia l'esperit tranquil perquè estava segur que aquella coseta no podia fer mal a ningú. No obstant, com que em plau observar les lleis de l'hospitalitat, em vingué el propòsit d'ésser sol·lícit i de seguir-li —pensava jo— la seva jeia de ferit.

—A veure, a veure —li anava dient—. No cal pas que perdem la serenitat.

Ell mateix es descordà la roba i em va mostrar un foradet damunt la pell, com la picada d'un insecte gran.

—Us fa mal?

—No ho sé. Em trobo malament.

Em va semblar que devia tractar-se d'una d'aquestes persones fleumes, i per tal de tranquil·litzar-lo (tot lent veure que jo sabia exactament el que calia fer en aquests casos), vaig donar una mirada als medicaments que guardava a casa meua. Tenia tintura de iode, dues aspirines i bicarbonat. "Encara et sobraran recursos" pensava. I, segur que tots dos exageràvem, li vaig pintar la ferida amb iode, obligant-lo tot seguit a prendre una aspirina.

—Apa. Ara descanseu una mica i cap a casa, per tal de ficar-vos d'hora al llit. Demà us sentireu com nou i podreu retornar a Colòmbia com si no hagués passat res.

—Em sembla que no hi tornaré mai més a Colòmbia.

Tenia un filet de veu i una gran pal·lidesa li anava guanyant el rostre.

—Vinga, home, vinga. Encara en farieu entadar. Si vós mateix us suggestioneu, acabareu per trobar-vos malament de debò.

Aleshores, li va venir el neguit d'excusar-se per les molèsties que em donava, i durant una bona estona murmurà paraules de disculpa, aparentant —creia jo— un gran esforç.

—Potser convindria avisar un metge — digué després.

—No, home, no. Es riuria de nosaltres.

Mig d'esma s'anava desfent les arrugues del vestit, i procurava no posar els peus damunt la tela del sotà. Vaig observar que aclucava els ulls i que es deixava vèncer per una mena de lassitud.

—Sobretot, no us ensopi. Haurieu de provar d'alçar-vos i caminar una mica.

—Em fa mal l'estómac, ara — respongué.

Estava temptat d'aixecar-lo d'una bursada i obligar-lo a trobar-se bé. Però el meu paper d'amfitrió m'ho impedia i vaig dir-li:

—Bé. Us donaré una mica de bicarbonat i res més. Enteneu? I feu-vos el pensament que amb això n'hi ha d'haver prou.

De bo de bo, jo començava a sentir-me irritat. D'aquell amic de Colòmbia tant se me'n donava i hauria pogut passar molts anys sense saber-ne res. I per una notícia no desitjada, em veia obligat a quedar-me a casa, lligat per les pors d'una persona esveradissa. Tot el més que podia pensar —i a vegades encara ho penso actualment— és que aquell senyor devia haver menjat alguna cosa en males condicions, o bé que patia una vella malaltia que feia crisi aleshores.

—Sou un home sà, vós? — li vaig preguntar.

—Sí. Mai no he estat malalt. Però ara m'acabo. M'haurieu de portar a alguna banda, perquè sinó em moriré aquí, i serà d'una incorrecció imperdonable.

—Sí que ho seria. No ho puc admetre de cap manera. Després de tot, la bona criança no m'obliga a tant.

Però no em preocupava massa. Sempre he sentit dir que una persona no es mor així com així, i no podia creure que aquella, sense reals motius que jo pogués reconèixer, donés un pas de tanta transcendència en el sotà de casa meua.

Em vingué l'impuls d'obrar amb energia, i agafant-lo per sota els braços, el vaig alçar.

—Proveu de caminar.

Ho intentà sense convicció, se li plegaren els genolls i caigué.

—Torneu-me al sotà, si us plau —em digué—. No us causaré més molèsties pel fet de morir còmodament.

Va fer una pausa, mentre jo el collia, i després afegí:

—Estic avergonyit. Us asseguro que aquestes coses no les voldria passar acollit per forasters...

Mentre ho deia, em va mirar amb una mirada tan submissa, que m'entendrí.

—Home —li vaig dir—, aquest no és el cas. Si és que esteu ben decidit, no us considereu lligat de mans per la meua presència. Feu-vos el càrrec que us trobeu a casa vostra.

Tantdebò que no li hagués dit mai! Em va somriure amb un gran esforç, expressant agraïment, i començà a apagar-se, abandonant la voluntat de viure.

Jo procurava animar-lo, explicant-li acudits, però em sembla que no m'escoltava. No podria dir l'estona que vàrem passar així, em fa l'efecte que passaren hores, perquè va fer-se fosc i em vaig veure obligat a encendre els llums.

Vingué un moment en el qual el senyor de Colòmbia es va incorporar amb energia, alçant el braç dret amb el puny clos i esbatanant els ulls. "Ja li passa" vaig pensar jo.

Però m'equivocava. Em va mirar i cridà:

—Visca el panamericanis...!

I caigué d'una manera total, com si se li hagués trencat una gran roda.

—Per favor! —li deia tot sacsejant-lo—. No us en aneu sense dir-me el vostre nom, almenys.

I quan jo pronunciava aquestes paraules, ell ja no hi era. El darrer alè de vida li fugia en aquell instant, com una anella de fum blau. "Nyicris!" — vaig murmurar amb les dents closes.

A desgrat del meu despit, tenia la sensació clara que s'acabava de produir un fet important. La mica de bèstia que és fama que tots portem a dins, m'encomanà un pensament: "Ara, tot el que porta al damunt et pertany". Però sento la civilització tortament, i vaig foragitar la idea. Aleshores, com em passa sempre enfront de situacions difícils, em dominà un empatx de trās-

condència i tot de normes socials m'ompliren la memòria.

Vaig suposar que un home curós d'ell mateix com era el difunt, dels anys que aparentava i, segons podia suposar-se pel seu capteniment, persona de bons costums, devia ésser casat. Se m'ocorregué que la primera cosa que calia fer, era escriure a la vidua comunicant-li la novetat, i sense pensar-ho gaire vaig agafar paper i ploma per a escriure-li la següent carta:

"Senyora: em trobo en el cas de prendre les precaucions que s'acostumen quan es tracta de comunicar la notícia d'una mort inesperada.

"Tots els circumloquis seriem improcedents, perquè ratlla més, ratlla menys, us ho he de dir de totes maneres. Diu que serveix de lenitiu en aquests casos el pensar que tots hem de passar per la mateixa experiència. Penseu-ho així i resigneu-vos: el vostre marit ja no és d'aquest món.

"També us servirà de conhort, i d'exemple per als vostres fills (si és que n'hi ha), el saber que l'últim pensament del desaparegut ha estat per a un gran ideal americà.

"En fi. Penseu que encara que ens hagi deixat, el seu record etc., etc.

"Us prego que em digueu, pel mitjà de comunicació més ràpid, on voleu que us trameti el cadàver.

"Les estimades despulles, així com els meus serveis i la meua consideració més distinguida, estan a la vostra disposició.

La Signatura".

Tot just acabada, em semblà que la carta no omplia les necessitats d'aquell moment. No sabia el nom, ni l'adreça, i vaig comprendre que la primera providència havia de consistir en registrar el mort.

Ja tenia la seva cartera a les mans i em disposava a examinar els papers, quan una reflexió que tothom trobarà bona m'aturà el gest. Perquè —pensava— la senyora aquella voldria saber detalls i si tenia l'obstinació que acostumen tenir les dones d'una determinada edat, no sabia fer-se càrrec de les coses.

Així, doncs, vaig cremar la meua carta i tots els documents del visitant, sense mirar-los. Em va semblar millor seguir ignorant qui era, perquè no m'unia cap laç d'afecte, amistat ni coexistència amb ell i creia que allò, aquell accident, li hauria pogut passar a qualsevol altra banda. Jo ho hauria llegit en el diari, sense que

la meua tranquil·litat es perturbés; el fet que la casualitat hagués triat casa meua per a enllestir aquella persona, no m'obligava a sentir-m'hi més interessat, ja que seguia tractant-se d'un desconegut.

Aquesta composició d'idees va servir per a deixar-me la consciència neta i el cap despert, sense les traves dels retrets de l'ànima, a bon punt per a resoldre el que calia fer.

Quedava clar que, en primer lloc, calia treure de casa aquell cadàver intrús. El senyor, que a primera vista em va semblar poc corpulent, se m'apareixia aleshores com una nosa enorme. Vaig decidir treure'l al carrer i deixar-lo a qualsevol cantonada, però era precis embolicar-lo. Embolicar-lo amb què? Vet aquí el problema. De moment, se'm va ocórrer utilitzar qualsevol cortina de les que feien amable el meu domicili, però era un sacrifici excessiu.

Llavors, recollint uns quants periòdics vells, vaig començar l'embalatge més voluminós que mai no hagi passat per les meves mans. Només les persones que coneixen una semblant experiència podran convenir amb mi com és de dolent el paper dels diaris; a mitja feina, em va venir una gran desesma. Es tractava d'una empresa que em prendria hores llargues i senceres i, a més, m'ha molestat sempre sortir al carrer amb paquets. No. Calia pensar-ho bé, i pensant, pensant, m'il·luminà la idea de la solució correcta.

Vaig col·locar el senyor de Colòmbia a l'armari de la roba, penjant-lo pel coll de l'americana i després, cridant la dona de la neteja, li vaig dir que me n'anava de la ciutat per una bona temporada, que tancava el pis amb pany i clau i que ningú no havia d'intentar entrar-hi per cap motiu.

De fet, ja feia dies que tenia el propòsit de prendre'm unes vacances, i aquella oportunitat, encara que honestament no pogués ésser considerada bona, venia bé.

Foren unes vacances magnífiques, en un centre de repòs prop d'un gran llac. Per cert que (volia dir-ho en la primera ocasió que tingués), em fou possible la comprovació d'un fet que ja sospitava de feia temps: per a la pesca en aigües quietes, són molt millors els esquers artificials que els naturals i que, d'entre els primers, els que fabrica la casa "Locke", de Londres, donen resultats molt superiors a tots els altres que he provat. En el concurs de pesca

que va celebrar-se en aquell llac vaig guanyar el primer premi entre divuit concursants, usant únicament materials de l'esmentada marca.

Els dies em van passar amb rapidesa, i he de dir que això no es degué pas, només, a la bellesa de l'indret, puix que jo empenyia el temps amb petites aventures. Per exemple, per causa d'una ballarina polonesa, vaig concertar un duel amb un marquès; però aquesta incidència, lluny de causar-me danys, em valgué l'ingrés d'una considerable suma de diners i l'amistat del marquès —amb el qual, encara ara, ens escrivim regularment—, i si no fos una altra la història que ens ocupa, m'agradaria explicar la llei de sort que em proporcionà guanys tan valuosos.

I quan se m'acabaren els pretextos per allargar més el meu descans, vaig retornar a la ciutat. Es generalment coneguda la joia de reure l'astalt i els tramvies, de tornar a sentir els sorolls urbans després d'una absència; jo experimentava l'eufòria del retrobament de coses belles i estimades, i ni el record del senyor de Colòmbia podia enterbolir aquell moment....

Vaig obrir serenament la porta del pis i, sense ni tan sols treure'm el barret, em vaig dirigir cap a l'armari de la roba. I és ara quan he de retre de gust un homenatge a l'exquisida edu-

cació d'aquell americà del sud, que portava la seva polidesa cel enllà. Encara tenia el gest de correcte encongiment per trobar-se en una casa estranya, i havia tingut l'atenció pòstuma de mantenir-se en un estat de conservació perfecte. Les pomes que jo guardava per a fer olorosa la roba blanca, l'havien perfumat lleugerament i era un cadàver que es podia tocar amb les mans sense la més petita repugnància.

La pell se li havia ressecat i tot ell semblava de cartó. En despenjar-lo, vaig comprovar que no pesava gens i que la seva rigidesa era absoluta. Em va fer pensar —i sé que això no ofendrà la seva memòria, perquè el pensament venia acompanyat d'una certa estimació—, amb alguns dels ornaments de les falles valencianes.

Amb una sola mà el podia portar d'una banda a l'altra, i el vaig deixar en el menjador, a terra, damunt d'una gran pell decorativa.

Mirant-me'l, se'm va acudir la solució final del problema. Traient-li la roba que portava, vaig posar-li després, a mena de faldilles, una tela índia de colors, i vaig penjar-lo tot seguit en un clau del rebedor. En aquell lloc, i vestit d'aquella manera, el senyor de Colòmbia semblava talment una curiositat americana. I, de fet, tots els qui l'han vist fins ara en el seu nou estat, se l'han pres d'aquesta manera.